

dat 'bij ons' onmogelijk is. Zizek wijst erop dat het onvoorstelbare van wat in Bosnië gebeurd is, niet in Bosnië zelf ligt, maar in onze blik die denkt te weten wat er gebeurt, die een onderscheid denkt te kunnen maken tussen (het geciviliseerde, eigene) hier en (het barbaarse, andere) daar. Maar ook die veilige afstand moet gedeconstrueerd worden. Zizek vertelt hoe hij na een lezing over Hitchcock aan een Amerikaanse universiteit, geconfronteerd werd met de opmerking dat men van een burger van ex-Joegoslavië toch verwacht had dat hij zou spreken over de dramatische gebeurtenissen in zijn land in plaats van over Hitchcock. Het publiek had Zizek graag op de plaats van de 'andere' laten plaatsnemen, waarmee het dan medelijden kon hebben, maar door de keuze van zijn onderwerp confronteerde hij zijn toehoorders met zichzelf. Wat storend overkwam was het feit dat het Amerikaanse publiek zichzelf zag en niet de verwachte andersheid: 'Niet het "andere" als zodanig is angstaanjagend of traumatisch, maar juist het feit dat dit andere niet van onszelf verschilt, of - wat op hetzelfde neerkomt - dat wij in de andere een alteriteit zien die de onze is en ook ons op "unheimliche" wijze doorspookt.' (Marc De Kesel)

In de prangende formulering van Marc De Kesel luidt het: '... het subject dat het versplinterde Bosnië poogt te denken, is ook zelf onherroepelijk gespleten.' Het subject is geen plaats van waarheid, zekerheid en kennis. Het wordt fundamenteel getekend door een tekort, een onvolkomenheid, een onbepaaldheid. Maar in zijn zoektocht naar een duidelijke identiteit vergeet het dat tekort en creëert het een fantasmatische volheid. Racistische en nationalistische en etnische ideologieën zijn voorbeelden van die fantasmatische volheid of volmaaktheid, maar ook de humanitaire westerse blik die zich richt op het slachtoffer: 'Dit in beeld gebrachte en over de hele wereld vertoonde slachtoffer biedt de westerse identiteit immers de gedroomde kans om op een imaginaire manier zijn eigen universele volmaaktheid hoog te houden en zo zijn inherente gespletenheid en radicaliteit te eindigen (dit is de 'unheimliche' alteriteit die het zelf is) te loochenen.' (Marc De Kesel) Morele eerlijkheid gebiedt ons onszelf meer met de beulen dan met de slachtoffers te identificeren.

Verdringen, loochenen, vergeten: amnesie als centrale dynamiek van de moderne westerse samenleving. Amnesie als politiek. Maar wat de politiek wil (doen) vergeten, brengt de rouw opnieuw in

ORDERED TO REGISTER ALL TUTSI IN KIGALI. HE SUSPECTS IT IS FOR THEIR EXTERMINATION. EXAMPLE H

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA

informatie afgevoerd vanuit de idee dat we onmogelijk alleen maar informatie konden brengen. Toen kwamen we op het idee van de lezing, die zich op de grens van de representatie bevindt, maar er toch nog toe hoort. Zij maakt het mogelijk om de inhoud op een frontale manier over te brengen. Het theater neemt eventjes afstand van zijn traditionele vormen om plaats te maken voor een meer frontale manier van informatieverstrekking. De kwestie van de fictie konden we echter niet aansnijden bij het begin. De visioenen zijn er pas gekomen op het moment dat we al een stevige werkhyp-

pothese hadden. Dat is enkele maanden later ook bewezen, allicht omdat het effect van Avignon zich inderdaad liet voelen. Na Avignon zagen we de voorstelling ook zelf in een duidelijker perspectief, we zagen beter wat we moesten doen en wat we misschien niet moesten doen. Ik denk dat het logisch is geweest om deze voorstelling in verschillende fases te maken, niet alleen omwille van het productieproces zelf, maar ook omwille van de dramaturgische logica. Je kan bij dit onderwerp niet zomaar eventjes met de vingers knippen en zeggen: 'Afspraak over drie maanden, en het zal goed >>

23

DA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

RWANDA 1994

LOCATION OF MAJOR WEAPONS CACHE WITH AT LEAST 135 WEAPONS. HE ALREADY HAS DISTRIBUTED 11

'DE GROTE ZUIVERINGSDAG BREKE AAN IN AL ZIJN WREDE RECHTVAARDIGHEID'

LUC VANDEWEYER over voorstellen tot etnische zuiveringen in België. België of het bewuste geheugenverlies.

In de jaren 1990 werd het vroegere Joegoslavië verscheurd door een reeks gewapende conflicten tussen de diverse volksgroepen. Serviërs, Kroaten, moslims en Albanen werden vermoordden in gemengde gebieden tal van leden van de andere volksgroepen. De term 'etnische zuivering' werd een begrip. In Midden-Afrika werd een gelijkaardige vertoning opgevoerd tussen Hutu's en Tutsi's. De verliezen aan mensenlevens waren gruwelijk hoog en er werd geen onderscheid gemaakt tussen strijders en niet-combattanten. Mensen van alle leeftijden

werden beschouwd als te verdelen wezen. Etnische zuivering is het gewelddadig opdrijven van een of meer volksgroepen uit een etnisch gemengde regio met de bedoeling de macht over dit grondgebied in handen van een welbepaalde volksgroep te leggen en de machtsgreep te beveiligen voor de lange termijn. De term is van recente datum. Het verschijnsel zelf is dat niet. Ook binnen België werd ooit in die richting gedacht. Maar dat zijn het wel vergeten. Het paste niet in de zelfbeeld als beschaafde westerlingen. Etnische zuivering komt niet uit de lucht vallen. Basisvoorwaarde is het bestaan van de overtuiging dat er onderscheid te maken valt tussen de mensen die in eenzelfde regio wonen. Kleine lichamelijke verschillen, ta-

